

2007-01-26 Dnr 60-938/2007

Äldre- och folkhälsominister Maria Larsson
Socialdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Långsiktigt finansiellt stöd till kunskapsutveckling inom socialtjänsten

Målet att åstadkomma en mer kunskapsbaserad socialtjänst kräver insatser och förändring inom många olika sektorer. Arbetet måste bedrivas i bred samverkan mellan företrädare för praktik, forskning, utbildning, brukare och huvudmän, liksom det förutsätter ett närmare samarbete mellan socialtjänsten å ena sidan och hälso- och sjukvården å den andra. Det finns idag ett mycket stort gemensamt intresse och engagemang i frågan om hur socialtjänsten skall fortsätta att utveckla sin kvalitet och effektivitet. Det gäller alla aktörer inom området och på både den lokala, regionala och nationella nivån.

Hittillsvarande insatser

Sedan mitten av 90-talet har ett 40-tal lokala och regionala FoU-enheter tillkommit i landet. Syftet med enheterna är att på lokal och regional nivå stimulera utveckling och utvärdering av det sociala arbetet. Det generella statliga stödet till FoU enheter upphörde 2004, men under 2005-2007 har Socialstyrelsen fördelat fortsatt stöd för etablering och utveckling av FoU-enheter specifikt inom äldreområdet. Sammanlagt har staten under åren bidragit med stimulansmedel för FoU-enheter på cirka 170 miljoner.

År 2001 gav regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att utveckla ett nationellt stöd till kunskapsutveckling inom socialtjänsten. För ändamålet fick Socialstyrelsen disponera 50 miljoner kronor under en treårsperiod. Projektet avslutades 2004.

Under 2004 inrättades även Institutet för utveckling av metoder i socialt arbete (IMS) som har till uppgift att verka för en mer kunskapsbaserad utveckling av socialtjänstens verksamhet. IMS genomför sin verksamhet i samarbete med kommuner och regioner, men skall även fungera som nationellt kunskapscentrum.

Framför allt det treåriga uppdraget Nationellt stöd till kunskapsutveckling inom socialtjänsten erbjöd en möjlighet att på nationell nivå föra ett samtal om vilka insatser som behövs och om hur dessa bör komma till stånd respektive stöttas. Projektet innebar också att olika viktiga aktörer på nationell nivå har kunnat samarbeta och samordna sina insatser på ett sätt som gynnat helheten. På liknande sätt har tillkomsten av lokala och regionala FoU-enheter bidragit till att skapa ett närmare samarbete mellan olika aktörer på lokal respektive regional nivå.

Behov av ett fortsatt långsiktigt arbete

Redan från starten av initiativet till att stimulera framväxten av en mer kunskapsbaserad socialtjänst har det varit klart att det rör sig om en långsiktig och sammansatt process, på nationell, regional och lokal nivå. I slutrapporten från projektet Nationellt stöd till kunskapsutveckling inom socialtjänsten från 2004 pekade Socialstyrelsen ut ett antal områden, där fortsatta statliga initiativ och extra finansiering var motiverade.

Våren 2004 utarbetade Socialstyrelsen och (dåvarande) Svenska kommunförbundet en skrivelse till Socialdepartementet i vilken föreslogs att särskilda medel skulle avsättas årligen för strategiska insatser inom området. Medlens användning skulle bestämmas genom årliga avtal mellan staten (Socialdepartementet) och Svenska kommunförbundet. Denna skrivelse har dock inte föranlett några beslut från regeringens sida.

På vissa områden har arbetet för att stärka kunskapsutvecklingen inom socialtjänsten utvecklats vidare. Inte minst har medel avsatts som möjliggjort inrättandet av IMS vid Socialstyrelsen. IMS verksamhet och ansvarsområde innebär att producera kunskapsunderlag som skall ge ett beslutsstöd till socialtjänstens praktik. IMS finansieras i huvudsak av Socialstyrelsens ramanslag med ett extra tillskott från regeringen på 7 miljoner under tre år. Socialstyrelsen har också intensifierat sitt arbete med normerande insatser inom socialtjänstens ansvarsområde, påbörjat arbetet med kvalitetsindikatorer för socialtjänsten, utvecklat den nationella statistiken, etc.

På motsvarande sätt finns idag en påtaglig ambition från kommunernas sida att medverka i arbetet för en förstärkt kunskapsutveckling inom socialtjänsten. Från olika uppföljningar kan vi idag se att man i ökad utsträckning använder sig av olika former av standardiserade bedömningsinstrument, att man söker utveckla arbetet med utvärderingar m.m. Detta avspeglas också i att man i ökad utsträckning efterfrågar stöd från statligt håll i form av metodstöd m.m. Vid de regelbundna sammankomster mellan företrädare för kommuner och Socialstyrelsen har frågan om stöd för kunskapsutveckling också varit en återkommande fråga.

En långsiktig och hållbar kunskapsutvecklingsstrategi kräver därför också att det finns resurser som kan användas kraftsamlat till olika långsiktiga lokala/regionala större utvecklingsprojekt där nya metoder och arbetssätt prövas och utvärderas innan de implementeras i större skala. Utvecklingsprojekt av denna typ ger kommuner och regioner extra kostnader som inte kan bäras av kommunerna/regionerna själva. Det kan också finnas behov av kompetens som kanske inte finns lokalt eller regionalt. Projekten kräver också ofta en nationell samordning och ett nationellt kunskapsstöd.

De medel som idag satsas i form av olika stimulansbidrag uppgår sammantaget till betydande belopp. Vår bedömning är att dessa medel kan användas mer långsiktigt, och vi föreslår därför i det följande en modell för fortlöpande övervägande om vilka initiativ och insatser som är av strategisk betydelse för en långsiktig hållbar utveckling mot en mer kunskapsbaserad socialtjänst. Till skillnad från nuvarande ordning där satsningar sker mer ad hoc-artat (och omfattar endast enskilda delar av socialtjänstens verksamhetsområde) rör det sig om en modell som spänner över *hela* socialtjänsten. En sådan modell kan med fördel också kopplas till pågående satsningar (av bl.a. FAS) för att stärka forskningen om det sociala arbetets resultat och effekter; på liknande sätt måste arbetet för att stärka kunskapsbasen för det sociala arbetet ses som ett långsiktigt åtagande som kräver flera parter medverkan.

Erfarenheter kan hämtas från de s.k. Dagmaröverenskommelserna mellan regeringen och Landstingsförbundet. De är idag verktyg för stöd till strategisk utvecklingsstruktur samt insatser på den nationella nivån i syfte att driva policyfrågor och stimulera önskvärd utveckling av vården. De erbjuder samtidigt en nationell arena för samtal om viktiga utvecklingsfrågor mellan regeringen och huvudmännen (HSU 2000, SoU 1999:66).

Modell för långsiktigt främjande

Mot bakgrund av det som ovan sagts föreslår Sveriges Kommuner och Landsting och Socialstyrelsen att

- särskilda medel årligen avsätts för strategiska insatser som stimulerar och underlättar en angelägen och önskvärd utveckling av en kunskapsbaserad socialtjänst
- medlens användning bestäms genom årliga avtal mellan staten (Socialdepartementet) och Sveriges Kommuner och Landsting
- insatserna skall vara sådana som lämpligen bedrivs antingen på nationell nivå eller på lokal/regional nivå med stöd av nationell samordning och styrning

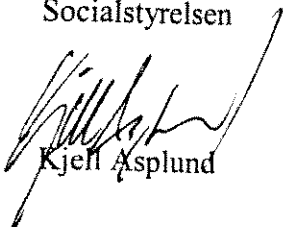
Syftet skall vara att

- stödja huvudmännens starka intresse och arbete för en kunskapsbaserad socialtjänst
- åstadkomma en nationell arena för samtal om viktiga utvecklingsfrågor mellan staten och huvudmännen
- få till stånd en stabil och långsiktig finansiering av strategiska insatser
- få till stånd en för huvudmännen och staten gemensam prioritering av de mest angelägna insatserna
- få till stånd en mekanik för utveckling som är anpassad till en struktur med många små kommuner och en relativt svag forskningstradition

Möjliga användningsområden är bl.a.

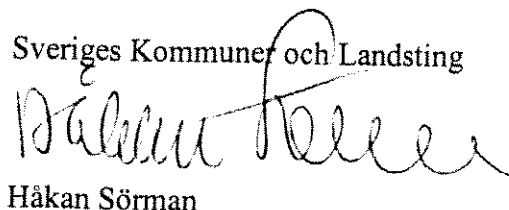
- riktade stöd till lokala/regionala strukturer för integrering av forskning, utbildning och praktik
- nationella satsningar på prövning och/eller genomförande av lovande arbetssätt och metoder
- insatser för att stödja lokal kvalitetsutveckling, t.ex. genom olika former av bench-marking och kvalitetsbokslut
- utveckling av statistiken i syfte att underlätta huvudmännens uppföljning av den egna verksamhetens kvalitet och resultat
- stöd till kunskapsbaserat genomförande av politiskt prioriterade insatser
- försöksverksamheter i syfte att inhämta kunskaper inför överväganden om eventuella reformer eller ändrad lagstiftning
- riktade, strategiska utbildningsinsatser
- informationsförsörjning och spridning av nya kunskaper

Socialstyrelsen

Kjell Asplund

Sveriges Kommuner och Landsting

Håkan Sörman